

становила 11446 грн, а вже в квітні обвалилася до 10430 грн. Але в липні почала відновлюватись до 11804 грн, в січні 2021 року склала 12337 грн.

Можна виділити декілька ключових тенденцій на ринку праці, викликаних пандемією COVID-19: максимальна оптимізація на підприємствах та організаціях ресурсів та витрат, стрімке зростання конкуренції на ринку праці, посилення диспропорції між попитом і пропозицією робочої сили.

Незважаючи на негативні наслідки пандемії, видання Bloomberg прогнозує, що починаючи з 2021 року світова економіка буде швидко відновлюватися, причому найбільші темпи відновлення будуть спостерігатися у США та Китаї.

Література

1. ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. URL: <https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/lang-en/index.htm> (дата звернення: 26.04.2021).
2. ILO Flagship Report «Global Wage Report 2020-21: Wages and minimum wages in the time of COVID-19». URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_762534.pdf (дата звернення: 26.04.2021).
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 26.04.2021).

УДК 657.1

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ЗМІНИ 2021

О. Т. Поліщук

На сьогодні одним із найважливіших суб'єктів господарювання вважаються підприємства малого бізнесу. Малий бізнес посідає особливо важливе місце в економіці кожної країни і вважається найбільш соціально важливою, перспективною та інноваційною формою ведення бізнесу. В країнах ЄС функціонує більше 20 мільйонів підприємств малого і середнього бізнесу, які виробляють більше половини загального обсягу ВВП, а число зайнятого населення на підприємствах малого бізнесу становить близько 70 % від всього зайнятого населення ЄС.

Згідно аналізу програми сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, за останні роки понад 90 % зареєстрованих в Україні юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (ФОП), належать до суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Найбільш привабливим для малого бізнесу залишаються сфери зі швидким грошовим обігом, а саме – торгівля. Значно збільшується кількість представників малого бізнесу зайнятих у сфері послуг (включаючи побутові послуги населенню). Як стверджують науковці, позитивною тенденцією останніх років є інноваційна спрямованість розвитку малого бізнесу, серед яких «інформація та телекомунікації», «професійна, наукова та технічна діяльність». В першу чергу, це через деяку підтримку бізнесу зі сторони держави у вигляді послаблення податкового навантаження та спрощення ведення обліку для ІТ.

Традиційно, досліджуючи питання малого бізнесу вчені зосереджують свої праці на суб'єктах господарювання (юридичні особи), тим самим залишаючи поза увагою фізичних осіб-підприємців. Разом з тим, сьогодні особливої актуальності набувають питання обліку і оподаткування малого бізнесу як для юридичних осіб, так і для фізичних осіб-підприємців, адже у 2021 році відбулося досить багато законодавчих змін, що залишаються предметом дискусій як для науковців, так і для практиків.

В першу чергу, розглянемо деякі непорозуміння у питаннях хто відноситься до суб'єктів малого бізнесу. Згідно статті 55 Господарського кодексу України суб'єктами

малого бізнесу є юридичні та фізичні особи-підприємці, чисельність працівників у яких до 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України. Отож, це можуть бути юридичні особи і фізичні-особи підприємці, що обрали або спрощену систему оподаткування, або загальну систему оподаткування. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених пунктом 297.1 статті 297 ПКУ, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Зрозуміло, що до цієї категорії відносяться юридичні особи та ФОПи, так звані «спрощенці». Проте, більше запитань виникає, який облік веде ФОП, що обрав загальну систему оподаткування. До категорії «спрощенців» вони не відносяться, проте мають підтвердити свої доходи та витрати, вести лише один реєстраційний документ – Книга обліку доходів та витрат, при цьому не використовуючи план рахунків, не складати облікові регістри. В практичному розумінні облік у них – спрощений, але вони не є платниками єдиного податку, щоб потрапити до категорії «спрощенців» згідно п 297.1 ст. 297 ПКУ.

Серед нововведень 2021 року стало те, що зареєструвати юридичну особу чи ФОП можна в режимі онлайн, використовуючи функціональні можливості додатку «Дія». Крім того, протягом 2020–2021 років для реєстрації бізнесу збільшилися функціональні можливості онлайн сервісу Міністерства юстиції України, який до пандемії працював лише в 2–3 областях України.

Ведення первинного обліку юридичними особами, які обрали спрощену чи загальну систему оподаткування чітко вимагається нормами чинного законодавства (ч. 8 ст. 19 ЦКУ, абз. 1 п. 44.1 ПКУ). ФОПам, які обрали спрощену систему оподаткування, головною умовою для правильності розрахунку суми єдиного податку є підтвердження отриманих доходів. Витрати завжди залишаються поза увагою «спрощенців». Проте, така байдужість на практиці може стати підставою для несподіваного оподаткування придбаних та непідтверджених документами товарів, що вважатимуться як безоплатно подаровані (П. 292.3 ПКУ).

Крім того, у 2021 році відбулися деякі зміни щодо товарного обліку для ФОПів, що підпадають під дію Закону про РРО та не є платниками ПДВ, не здійснюють реалізацію окремих товарів (технічно складних, ювелірних тощо). Для таких ФОПів до документу первинного обліку прирівняний опис залишку товарів на початок обліку, до якого мають бути внесені бездокументні товари.

Не менш важливою зміною цього року стала відміна Книги обліку доходів для платників єдиного податку 1–3 групи ФОП. Проте слід пам'ятати, що Книгу відмінили, але обов'язок вести помісячний облік доходів наростаючим підсумком – залишився. Як показують практичні дослідження за 1 квартал 2021 року, облік доходів платники єдиного податку вели все так, за допомогою «старої» Книги обліку доходів. Разом з тим, проблемним залишається питання щодо ведення обліку доходів і витрат для платників на загальній системі оподаткування. Адже Міністерство фінансів України на початку 2021 року оголосило про заміну Книги обліку доходів і витрат, проте форма її не затверджена й до сьогоднішнього дня. Останній проект Книги для обговорення було опубліковано ще 25 березня 2021 р.

Таким чином, проведені дослідження свідчать, що законодавчі зміни 2021 року для представників малого бізнесу ще не адаптовані у практичну діяльність, викликають деякі дискусії та проблеми у застосуванні. Проте, не слід забувати, що головною умовою таких змін має стати полегшення та покращення умов діяльності малого бізнесу. Адже саме від розвитку малого бізнесу залежить стабільний економічний розвиток країни в цілому, через його механізм вирішуються проблеми зайнятості, поповнення місцевого бюджету, насичення споживчого ринку товарами і послугами.